Türkiye'de Müzik Kültürü

Kongresi Bildirileri

Editörler
Oğuz ELBAŞ
Dr. Mehmet KALPAKLI
Okan Murat ÖZTÜRK

ATATÜRK
KÜLTÜR
MERKEZİ

T.C. Başbakanlık
Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 401
Bilimsel Toplantılar Dizisi: 50

ISBN: 978-975-16-2369-0
İLESAM: 2011.06.Y.0143-391

TÜRKİYE'DE MÜZİK KÜLTÜRÜ

©Atatürk Kültür Merkezi 2011
Birinci Baskı • 1000 Adet

Editörler
Oğuz ELBAŞ
Dr. Mehmet KALPAKLI
Okan Murat ÖZTÜRK

Düzelti
Dr. Alev KÂHYA-BİRGÜL

Çevirmenler
Aykut AKYON (İngilizce)
Okan Murat ÖZTÜRK (İngilizce)
Prof. Dr. Ömer Aydın SÜER (Rusça)
Ayşe - Kemal GÜR (Almanca)
Işıl ACEHAN (R.P. Pennanen – K. Moore)
Fikret KARAKAYA (M. Guettad)
Mehmet Uğur EKİNCİ (K. Signal)

Redaksiyon (Türkçe / İngilizce / Rusça)
Dr. Mehmet KALPAKLI
Okan Murat ÖZTÜRK
Feza TANSUĞ

Atatürk Kültür Merkezi
Ziya Bey Caddesi Nu: 19, 06520 Balgat - Ankara
Tel : 0 312. 284 34 18 • Belgegeçer : 0 312. 284 34 65
e-posta : gensekreter@akmb.gov.tr • Internet : www.akmb.gov.tr

Kapak Tasarım ve Sayfa Mizanpajı
Grafiker
Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
1. Cadde 1396. Sokak No:6 06520 Balgat / Ankara
Tel: 0 312. 284 16 39 (pbx) • Faks: 0 312. 284 37 27
E-mail: grafiker@grafiker.com.tr • Web: www.grafiker.com.tr

Ön Kapak Fotoğrafı: Tarihsel Süreç İçinde Türkiye'de Müzik Kültürü ve Müzik Müzesi kongre logosu / 2006 İstanbul - Ersu Pekin

Baskı ve Cilt
Sarıyıldız Ofset Ltd. Şti.
İvogsan Ağaç İşleri Sanayi Sitesi 523. Sokak No: 31, Ostim-Ankara
Tel: 0 312. 395 99 95 • Faks: 0 312. 394 77 49
E-mail: sariyildizofset@hotmail.com • Web: www.sariyildizofset.com

Yazılı metinden yasalar uyarınca alıntı yapılabilir. Ancak fotoğraflardan alıntı yapılamaz;
fotoğraflar sanal, elektronik ortama aktarılamaz, çoğaltılamaz ve başka hiçbir yerde hiçbir şekilde kullanılamaz.

Uluslararası Tarihsel Süreç İçinde Türkiye'de Müzik Kültürü (2006: İstanbul) Tarihsel süreç içinde Türkiye'de müzik kültürü/ editörler: Oğuz Elbaş, Mehmet Kalpaklı, Okan Murat Öztürk. - Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 2011.
xiii, [504] s.: fotoğ., res., tbl, minyatür,; 24 cm. - (AKDTYK Atatürk Kültür Merkezi yayını; 401. Araştırma- İnceleme; 50)

Kaynakça içerir.

ISBN: 9789751623690

1. MÜZİK -- TÜRKİYE-- KONGRELER
2. MÜZİK - OSMANLI İMPARATORLUĞU, 1288-1922 ~ KONGRELER
3. MÜZİK -- OSMANLI İMPARATORLUĞU, 1288-1922-- TARİH --KONGRELER
4. MÜZİK - TÜRKİYE ~ TARİH - KONGRELER

I. Elbaş, Oğuz II. Kalpaklı, Mehmet III. Öztürk, Okan Murat IV. E.a V. Dizi

780

1665 yılında Viyana'da Kara Mehmet Paşa'nın Elçiliği **Türk Temsilciliklerinde Mehteran Müziği ve Anlamı**

Ralf Martin JAGER*

17. ve 18.yy'larda Osmanlı temsilciliklerinde sunulan müzik sadece büyükelçinin ve onun maiyetinin görüşmelerinde bir yan hizmet aracı olarak kalmamış, aynı zamanda temsil etme görevlerini de yerine getirmiştir. Bir anlamda müzik, büyükelçiliğin dışında da mükemmel bir temsilcilik rolü üstlenmiştir. Müziğin amacının önceliği, herkesin düşündüğü gibi Viyana halkının duygularını tatmin edici bir rol oynamak değildi. Müzik aslında Osmanlı İmparatorluğunun mutlak gücünü gösteren bir sembol olarak hizmet ediyordu.

İstanbul'da bulunan Avrupa ülkelerinin temsilciliklerinde sunulan müzikler oldukça iyi belgelenmişse de, Viyana'daki Türk elçiliğindeki müzik yaşamı hakkında çok az güvenilir belgesel nitelikte kaynaklar vardır. 1628'den kalan belgelerde ilk kez, Recep Paşa'nın önderliğindeki Osmanlı temsil heyetinin kente "sarılı bayraklarla" ama "müzik eşliğinde" girdiğinden söz edilir.[1]

Kara Mehmed Paşa'nın temsil heyetinin 1665'de Viyana'ya gidişi daha geniş bir şekilde belgelenmiştir. Büyükelçinin raporu, Evliya Çelebi'nin seyahatnamesi ve Viyana arşivlerinden elde edilen belgeler, temsilcilikte yapılan müzik, müzisyenlerin sayısı, kullanılan çalgılar ve Mehteran'ın işlevi ile ilgili üç ayrı yönden bilgiler sağlamıştır. Kara Mehmed Paşa'nın elçi olarak gelişi de bir başka ilginç konudur. Çünkü Kara Mehmed Paşa ve temsil heyetinin kente giriş töreni, planlandığı süreçte yaşanan politik gerginlik nedeniyle neredeyse büyük bir olay haline gelmiştir.

Elimizdeki bilgilerle önce Kara Mehmed Paşa'nın Mehter Takımı'nı inceleyelim:

Bir Viyana belgesinde, temsil heyetindeki "En Seçkin Kişiler" listesinde şu müzisyenlerden söz edilmektedir:[(I)2]

»[...]
30. Mehter Başı.
[...]
38. Zurnazen Başı
39. Boruzen Başı
40. Davulzen Başı
41. Nakarazan başı
42. Zilci Başı
[...]«

1665 yılında Viyana'ya giden Mehter Takımı'ndaki takımların ağalarından söz eden liste sayesinde, onun yapısı hakkında kâğıt üzerinde de olsa yeni-

* Prof. Dr, Münster Üniversitesi ve Müzik Akademisi-Müzikoloji ve Müzik Eğitimi Enstitüsü, Almanya.

1 Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Vienna, Staatenabteilung, Türkei I (Turcica, alter Bestand), Karton 111 (1627-1629): An die Römische Kay- [//] serliche Mayestett Unserm Aller- [//] gnädigsten Herrn [//] Allerdemütigste Relation, von der verrichten [//] Türckischen Absandtung [...], fol. 18r.

2 Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Vienna, Karton 139 (1666 XI - 1667 XII), 1. Konv., Turcica 1666 (November-Dezember, s.d.), Lista der vornembsten Persohnen, welche sich bey anwesender Türckh[ischer] gesandtschaftt befinden, fol. 138r-140r, here: fol. 139r-139v. Belgenin kopyası için ek'e bakınız, belge 1.

den bir kurgu yapabilmekteyiz. Listenin 30. sırasında belirtilmiş olan ve Mehter takımının başındaki kişiye *Mehter Başı* deniliyordu. Mehter Başı çoğu kez zurna takımının da başı oluyordu ve belgeye göre bu Mehter Takımında ayrıca bir *Zurnazen Başı* bulunuyordu. Boruzen Başı, nefesli çalgıları yani borucular takımını yönetirdi. Davulzenler ise Davulcu Başı tarafından, Nakkarezenler ise Nakkareci başı tarafından yönetilirdi. Kara Mehmed'in temsil heyetindeki Mehter Takımı standart takım olan beş çalgı grubundan oluşuyordu; ihtiyari çevgan ve kös davulu ise Mehteran'a katılmamıştı.

Bu Mehter Takımı'nın gerçek büyüklüğü, eldeki kaynaklar yeterince ayrıntı vermediği için, tam olarak oluşturulamadı. Örneğin, Viyana grubunun listesinde "Evliya Efendi" adı altında görülen ve kesin olarak temsil heyetinde bulunan Türk gezgin Evliya Çelebi'nin (1611?-1682)[(I)3] seyahatnamesinde Elçi Kara Mehmed Paşa'nın Mehteran'ının "yedilik takımlardan" oluştuğunu yazar. Yani her bir çalgı için yedi kişi olarak hesaplanırsa, toplam mehteran'ın 35 müzisyenden oluştuğu ortaya çıkar.[(I)4] Evliya Çelebi'nin fazla ayrıntılara girmeden verdiği bilgileri Viyana arşivlerinde bulunan bir belge şu şekilde detaylandırmaktadır:[(I)5]

»[...]
Şef (Mehter Başı) Mehmet Ağa
[...]
Baş Timpanici (Köszen)
Baş Obuacı (Zurnazen Başı)
Baş Davulcu (Davulzen Başı)
Baş Trompetçi (Boruzen Başı)
[...]«

Zilzen'lerin listeye dâhil olmamasının nedeni, onların "Mehter Başı Mehmet Ağa"nın yönetimindeki grup olarak görülmüş olmasından olabilir. Bu durumda Mehteran'ın yedi değil, altılık takımlardan ve toplam olarak 30 kişiden oluştuğunu düşünebiliriz.

Kara Mehmed'in Viyana'daki altılık takımlardan oluşan Mehteranının müzik icraası, grubun politik anlamını da hesaba katarsak, özel görevler yüklenmişti. Bunlardan ilki temsilcilikteki seremoniler dışında yaptıkları sorunsuz müzik gösterileriydi. Evliya Çelebi bununla ilgili olarak seyahatnamesinde, mehteranın kente girerken yaptığı gösteriden sonraki ilk icranın, imparatorun bir resmi davetinde gerçekleştiğini anlatır. Kara Mehmed maiyetinin tüm görkemini bir araya getirmiş ve davete mehteranın müziği eşliğinde gitmişti. Çelebi'nin notlarında şunlar yazılıydı:

»İmparator dinlenme bahçesine geçtiğinde [...], Saray Nazırı, hemen Büyükelçi Paşayı orada verilecek olan ziyafete davet etmiştir. İleri görüşlü Paşa silahlı tüm maiyeti ile birlikte ve mehteran müziği eşliğinde imparatorun bahçesine gitmiştir.«[(I)6]

Notları şöyle devam etmekteydi, »yine aynı şekilde ve düzende mehteran müziği eşliğinde ikametgâhlarımıza geri döndük«. Her ne kadar elçinin maiyetinin Viyana sokaklarında »tamamen silahlı olarak« yürüme izninin olup, olmadığı açık değilse de, mehter takımının müzik yapmasına izin verilmiş gibi görünüyor. Bununla ilgili olarak Evliya Çelebi, Kara Mehmed'in abartılı bir maiyetle ve mehteran eşliğinde ikametgâhının dışında gezdiğinden söz eder. Bu kez neden, imparatorun annesinin verdiği resmi bir ziyafettir ve onun için anlamı büyüktür. Çünkü ziyafeti veren imparatorun annesiydi, yani Valide Sultan'dı.[(I)7]

Eğer Evliya Çelebi'nin açıklamaları doğruysa, Kara Mehmed olağanüstü bir özgürlükle mehteranı her yerde kullanabiliyordu.

Aslında, Viyana'da kaldığı süre içinde Kara Mehmed'in mehteranının gerçekte yaptığı müzik icraatından farklı olarak, Viyanalı yetkililer temsil heyetinin törenlerindeki müzik icraatını sıkı bir şekilde düzenlemişlerdi. İlk planın "2." maddesine göre kente giriş töreninde, Kara Mehmed'ten bayraklarını sarması ve mehter takımının da sessiz yürüyüş yapması istenecekti:[(I)8]

---

3 Hofkammer Archiv Vienna, Reichsakten, Fz. 187, fol. 1191r-1192r.: »Lista [//] Der jenigen Persohnen, welche sich bei der vonn der ottomanischen [//] Portenankhommenen grossen Ambassada befindten, desgleichen [//] auch wie uil pferdt ain ieder mit sich bringen thuet«. Evliya Çelebi'nin adı fol. 1191r'da söz edilmektedir. Belgenin kopyası için ek'e bakınız, belge 2.

4 Evliya Çelebi (1985), *Seyahatname*, (Edidör: Mümin Çevik), C.7, s. 136, İstanbul.

5 Hofkammer Archiv Vienna, Reichsakten, Fz. 187, fol. 1191r-1192r.: Lista [//] Der jenigen Persohnen, welche sich bei der vonn der ottomanischen [//] Portenankhommenen grossen Ambassada befindten, desgleichen [//] auch wie uil pferdt ain ieder mit sich bringen thuet, here: fol.1191v-1192r. Belgenin kopyası için ek'e bakınız, belge 3.

6 Evliya Çelebi, Im Reiche des goldenen Apfels. Des türkischen Weltenbummlers Evliyâ Çelebi denkwürdige Reise in das Giaurenland und in die Stadt und Festung Wien anno 1665. ed. Richard F. Kreutel (= Osmanische Geschichtsschreiber 2, ed. Richard F. Kreutel), Graz etc. 1957, p. 172.

7 cf. ibid., p. 180.

8 Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Vienna, Türkei I (Turcica, alter Bestand), Karton 139 (1666 XI - 1667 XII), fol. 159r-161r: Puncta [//] Die Empfangung des Türckischen Pott- [//] schaffters betrefend; here: fol. 159r. Belgenin kopyası için ek'e bakınız, belge 4.

»2. Herr Hoffmarschall 10. adımda elçiye yaklaşır, tercümanları ona göndererek elçiye, onu karşılamak ve ikametgâhına götürmek için imparator tarafından gönderildiğini bildirir ve standartlara göre bayrakların sarılmasını ve müziğin susmasını ister.«

6 imparatorluk trompetçisi ve davulcusu Kara Mehmed Paşa'nın müzik topluluğunun, yani mehteranın yerini alacaktır.[(I)9]

»[...] ondan sonra Niderlag bölüğü, onları takiben kont Zschernin'in korteji yürüyecek, onları takiben Türkler, Türklerden sonra 6 imparatorluk trompetçisi ve (bir) davulcu yürüyecektir. Türklerden sonra protokol görevlisi ile birlikte iki elçi, onlardan sonra da saray muhafızlarının önünde giden süvarilerle kortej tamamlanacaktır. «

Daha sonraki planlamalarda da mehterandan söz edilmiyordu. Ancak, imparatorluk tarafından düzenlenen törende görev alacak başka müzik toplulukları listelenmişti. Törene katılacak her askeri birliğin ve de kent temsilciliklerinin kendi müzik topluluklarının olması gerekiyordu: [(I)10]

»[...]

»2. Ondan sonra subay bölüğü, onlardan sonra trompetçiler ve davulcular ve onları takiben de bölük.

3. Niderlag Bölüğü subayları, onların trompetçileri, davulcuları ve onları takiben de bölük.

4. Belediye trompetçileri, davulcuları ve belediye başkanı ve maiyeti.«

Daha sonra imparatorluk müzisyenlerinin sayısı 12 trompetçi ve bir davulcu olarak değiştirildi: [(I)11]

»6 imparatorluk trompetçisi, ondan sonra davulcu ve sonra tekrar 6 imparatorluk trompetçisi.«

Yapılan planlamaya göre davulcu ve trompetçilerden oluşan dört topluluk kente giriş töreninde görev alacaktı. Viyanalı yetkililerin bu planına göre sadece bu müzisyenler törene katılacaktı. Beklendiği gibi, tam kente girmeden önce kendisine bildirilen Viyanalıların bu koşullarına Kara Mehmed Paşa hiç anlayış göstermedi. Yazmış olduğu raporda durumu şu şekilde açıklar: [(I)12]

»İmparator tarafından biri bize bayrağımızın dalgalanmayacağını ve müziğimizin çalınmayacağını belirtti, çünkü bu daha önce hiç olmamış. Ama arşivlerde bunun böyle olduğunu gösteren hiçbir şey yok. Bu isteği uygulama ricasına biz, buraya dostluğumuzu göstermek için geldiğimizi ve bu söylentinin hiç dostça olmadığını; eğer biri düşmanlıktan vazgeçmek istiyorsa böyle bir davranıştan da vazgeçmesi gerektiğini söyledik. Sözlerimizin üzerinde ısrarla durduğumuz için imparator, koşulların zorlaması nedeniyle isteğimizi kabul etti.«

Eldeki belgelere göre Viyana temsilcisi tarafından öne sürülen kente giriş törenindeki açık bayraklar ve müzik konusu normal bir uygulama değildi ve görüşmeler için bir politik taktik olarak kullanılmak istenmişti. Ama Kara Mehmed imparatorun isteğine karşı geldi ve oraya dostluk için geldiğini ve aynı karşılığın beklendiğini söyledi; bayrakların ve mehteranın yasaklanmasının düşmanca bir tavır olarak algılanacağını bildirdi.

Evliya Çelebi notlarında imparatorun temsilcisi ile Kara Mehmed arasındaki konuşmayı çok daha çarpıcı bir dilde anlatmaktadır. Önce imparatorluk heyetinin temsilcisi elçi ile konuşur. Kara Mehmed buna çok sinirlenir ve konuşma sırasında kendisinin önemini ve sultanın gücünü sözlerinin altını çizerek belirtir: [(I)13]

»büyük ve güçlü paşa cevap verdi, eğer bu sizin ülkenizin geleneği ise o takdirde bu, inançsızların çılgınca bir yasası ve hiçbir geçerliliği yok. Ben tüm Müslümanların hükümdarının veziriyim. [...] ve eğer ben maiyetimle birlikte kente gireceksem bu durumda benim yedi takımlık mehteranım da çalacaktır. Ve ben maiyetime hiçbir yabancının katılmasına izin vermiyorum [...]. Öyleyse neden benim, Mekke ve Medine'nin, kutsal Kudüs'ün ve Bağdat'ın, Şam ve Halep'in Padişahının elçisinin, neden benim mehteranım çalmasın ve neden benim ağalarımın düzenini bozacak İnançsızların alayımın içine girmesini hoş göre-

---

9 ibid, fol 160r. Belgenin kopyası için ek'e bakınız, belge 5.

10 Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Vienna, Türkei I (Turcica, alter Bestand), Karton 139 (1666 XI - 1667 XII), fol. 164r - 168r: Einbeglaittung deß Türckischen [//] Pottschaffters; here: fol. 166v-167r. Belgenin kopyası için ek'e bakınız, belge 6.

11 ibid, fol. 167r.

12 Türkische Gesandtschaftsberichte. Aus den zu Constantinopel gedruckten Geschichten des osmanischen Reiches, übersetzt durch Joseph v. Hammer. I. Gesandtschaftsbericht des im Jahre 1665 nach Wien gesandten Botschafters Mohammed-Pascha, aus dem 1. B. der Reichsgeschichte Raschid's, S. 31, in: Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegskunst. 13. Jahrgang, Wien 1822, Nr. 48 and 49, p. 257-258.

13 Evliya Çelebi, Im Reiche des goldenen Apfels. Des türkischen Weltenbummlers Evliyâ Çelebi denkwürdige Reise in das Giaurenland und in die Stadt und Feśtung Wien anno 1665, ed. Richard F. Kreutel (= Osmanische Geschichtsschreiber 2, ed. Richard F. Kreutel), Graz etc. 1957, p. 64.

yim ve neden İnançsızların borularını, davullarını ve zillerini alayımın içinde çalmalarına izin vereyim?«

Konuşmasının sonunda Kara Mehmed, kendisine yapılan bu davranışı İstanbul'daki büyük vezire bildireceğini söylediğinde, imparatorluk heyetinin temsilcisi en azından bu söylenenleri kabul etti ve Osmanlı heyetinin arzu ettiği şekilde Viyana'ya girebilmesi için imparatordan izin almaya çalışacağına söz verdi. Ancak, Evliya Çelebi yazılarında, imparatorluk yönetiminin elçinin koşullarını tam olarak yerine getirmediğinden söz eder. Şöyle yazar,

»Her ne kadar yedi takımlık mehteranın, tüm o usta müzisyenlerin, yürüyüş sırasında segâh makamında ve hüdâvî usul'de harika parçalar çalmasına izin verildiyse de, Elçi Paşa atının önünde giden altı imparator vezirinin ve altı trompetçinin trompetlerini çalarak yürümelerine engel olamadı.«[14]

Evliya Çelebi'nin açıklamalarında, her ne kadar Viyana arşivlerindeki belgelerden bazı önemsiz farklılıklar olsa da, genel olarak kente giriş töreni ile ilgili konuşmaların gerçekleri yansıtılmaktadır. Farklılıklardan bir tanesi imparatorluk müzisyenlerinin sayısındadır: "sadece imparatorun altı vezirinin altı trompetçisi törene katılmamış, Viyana planlamalarına göre topluluğun sayısı neredeyse temsil heyetinin müzisyenlerinin sayısına eşitmiş: [15]

»2. Daha düşük rütbeli birinci bölüğünün subayları [...] 3 at onların uşakları 6 trompetçi ve 1 davulcu, bölük ve kırmızı standartlı 130 adam.

3. Keyl'in subaylarının atları: kurtarılmış Niderlag bölüğü, uşakları, aralarında 1 davulcu olmak üzere 10 trompetçi ve onları takiben standart altın ve kırmızı renkte işlemeli 80 atlı bir süvari bölüğü.

4. Belediye bölüğünün ve onlara ait atlar ve subayların uşakları, daha sonra aralarında bir davulcunun bulunduğu 10 trompetçi ve sonra bölük ve standart kırmızı işlemeli 100 adam.«

Buna göre alayın ilk bölümünde toplam 26 trompetçi ve üç davulcu bulunuyordu. İmparator tarafından gönderilmiş 13 müzisyen de Türk temsil heyetinin arasında, neredeyse elçinin hemen önünde yürüyordu: [16]

»17. 6 imparatorluk trompetçisi.
18. 1 imparatorluk davulcusu.
.19. tekrar 6 imparatorluk trompetçisi, hepsi imparatorluk üniformalarıyla.
20. İmparatorluk sarayının karargâh subayı.
21. onları takiben Türk elçisi [...]«

Viyana arşiv belgelerine göre 42 davulcu ve trompetçiden az olmayan büyük grup, mehteranın 11'den fazla olmayan müzisyenleriyle tezat teşkil ediyordu ve üstelik onların yerleri tören alayının en sonundaydı: [17]

»27. 4 obuacı (zurnacı), 2 kudüm, 2 berrak ve temiz sesli simbal (zil). Alt tarafına 2 kez çubukla, üst tarafına da tokmakla vurdukları kırmızı kumaşla kaplı 1 davul. Trompetleri (boruları) Alman trombonlarına benzeyen ama daha küçük olan 4 trompetçi (boruzen); [...]"

Kara Mehmed'in müzisyenlerinin sayısı tabii ki gerçeklerle uyuşmuyordu. Onun aslında, yukarıda da belirtildiği gibi, yaklaşık 30 müzisyenden oluşan bir topluluğu vardı ve bu nedenle altı takımlı bir mehteran onun emrindeydi. Mehteranın büyüklüğünü gösteren Viyana belgelerinin, özellikle borularla ve davulların çalınması ile ilgili ayrıntılar da göz önüne alındığında, o kadar yanlış olmadığı düşüncesi ortaya çıkmakta. Elçinin kente giriş töreninde bilerek mehter takımının sadece bir kısmını kullandığı sonuca ortaya çıkabilir. Eldeki kaynaklardan bu ender davranışın nedeni açıklanamamaktadır, ama kente giriş töreninden önceki konuşmalarla ilgili olduğu düşünülebilir. Bu yüzden, her ne kadar Kara Mehmed Paşa'nın temsil heyetindeki müzisyenlerinin çalması isteğine boyun eğmek zorunda kalınmış ve izin verilmişse de, ondan bir uzlaşma gösterisi olarak topluluğunun sayısını imparatorluk davulcularının ve trompetçilerinin sayısının altında tutmasının istenmiş olması akla uygun gelmektedir.

Bu şekilde Viyanalı yetkililer hem Kara Mehmed'in isteklerine uymuş hem de imparatorluk topluluğunun ve askeri birliklerinin onun alayından sayıca daha fazla olmasını sağlamışlardır.

8 Haziran 1665 tarihinde Kara Mehmed, Evliya'nın belirttiği gibi "zafer kazanmış biri" olarak değil de, kente giriş töreninde isteklerini kısmen kabul ettirmiş biri olarak Viyana'ya girmiştir. Onun mehteranının göze çarpan bir özelliği yoktu, onlar da diğerleri gibi bir müzik topluluğu idiler.

---

14 ibid, p. 73-74.

15 Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Vienna, Türkei I (Turcica, alter Bestand), Karton 139 (1666 XI - 1667 XII), fol. 183r - 191v: Beschreibung Welcher gestalt der nacher Wienn an die Röm: Kay: May: abgesandte Türckische groß-Pottschaffter Mehmet Bassa [...] einbegleitet worden den 8. Juny ,665; here: fol. 186r-186v. Belgenin kopyası için ek'e bakınız, belge 7.

16 ibid, fol. 187v. Belgenin kopyası için ek'e bakınız, belge 8.

17 ibid, fol. 188v. Belgenin kopyası için ek'e bakınız, belge 9.

Belgeler

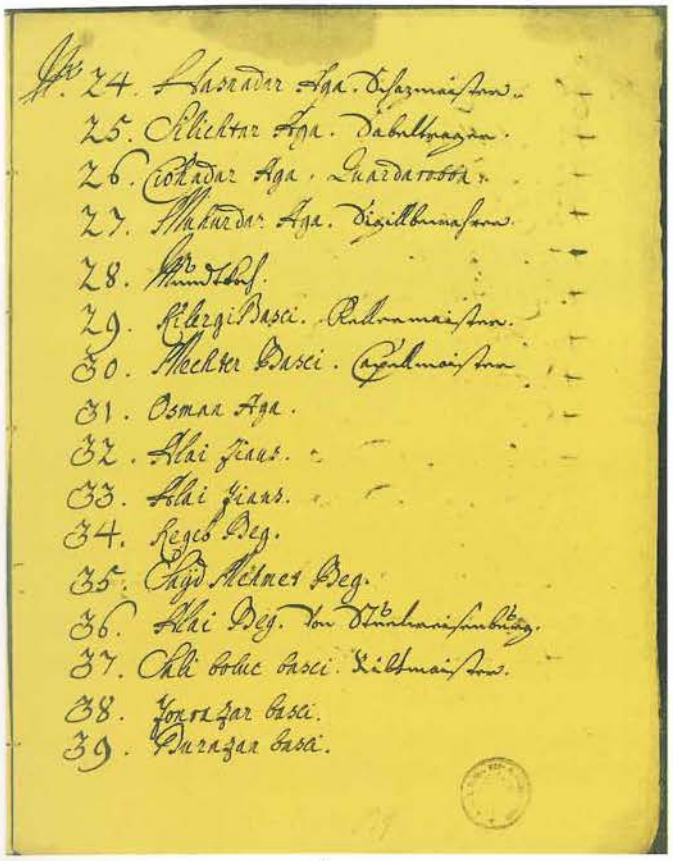

24. Chasnadar Aga. Schatzmeister.
25. Silichtar Aga. Säbelträger.
26. Cokadar Aga. Leibdiener.
27. Mahtudar Aga. Siegelbewahrer.
28. Mundschef.
29. Kilergi Basci. Kellermeister.
30. Mechter Basci. Capellmeister.
31. Osman Aga.
32. Alai Zians.
33. Solai Zians.
34. Regeb Beg.
35. Chajd Mehmet Beg.
36. Alai Beg. Von Stuhlweissenburg.
37. Chli Boluc basci. Küchenmeister.
38. Yorgzar basci.
39. Durnagar basci.

1a

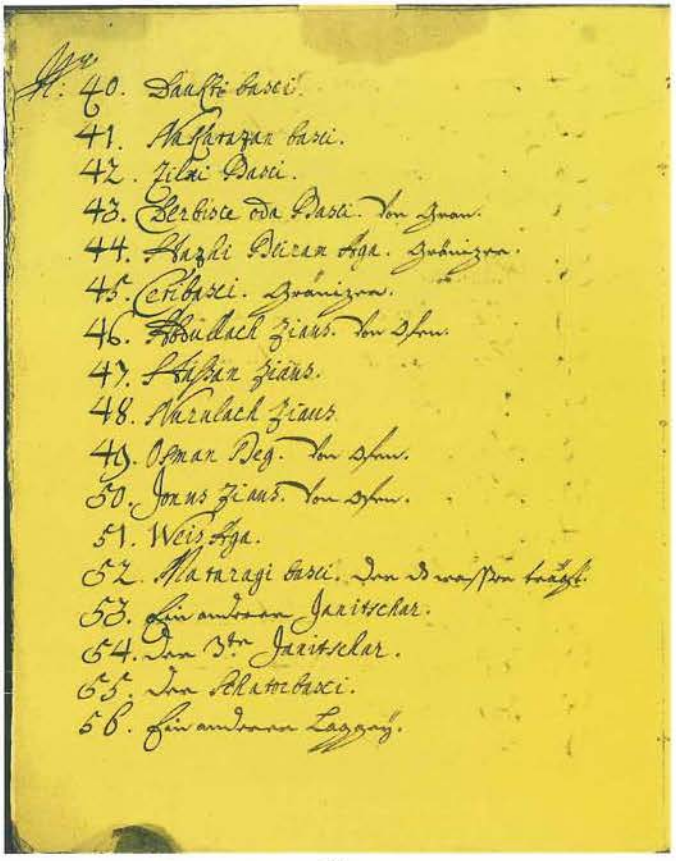

40. Daulti basci.
41. Akschirgar basci.
42. Zilai Basci.
43. Berbisce oda Basci. Von Gran.
44. Hazli Dizdar Aga. Grenizer.
45. Cerbasci. Grenizer.
46. Abdulach Zians. Von Ofen.
47. Alisar Zians.
48. Murulach Zians.
49. Osman Beg. Von Ofen.
50. Jonus Zians. Von Ofen.
51. Weiz Aga.
52. Mataragi basci. Der Wasser trägt.
53. Ein anderer Jaritschar.
54. Der 3te Jaritschar.
55. Der Schatzbasci.
56. Ein anderer Laggej.

1b

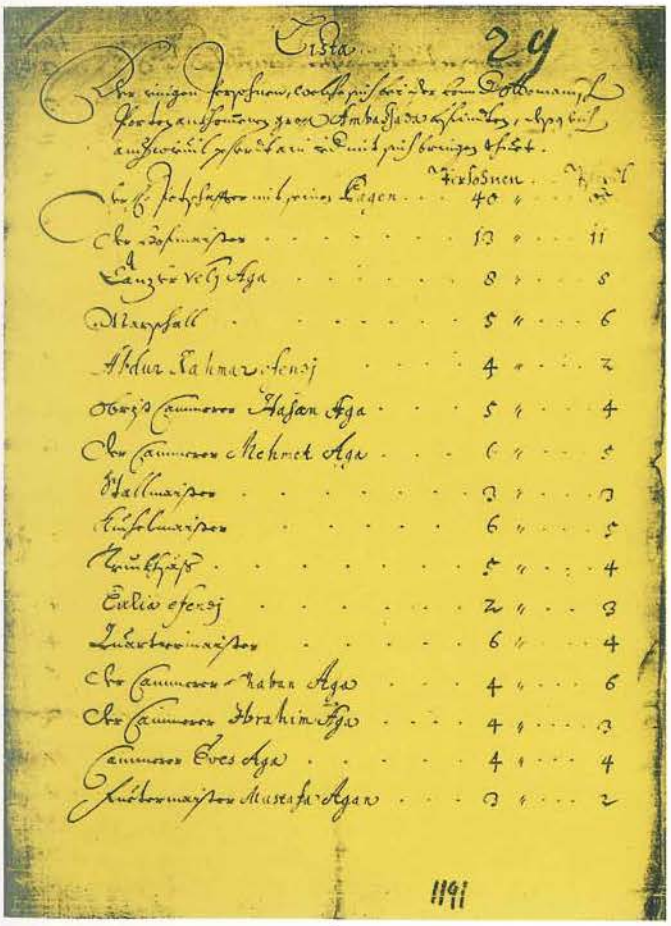

Lista 29

Der einigen Jeniczaren, welche für die Ottomanische Pforte zu Aufbewahrung zweier Ambasador Schlüssel, hier und anzuweisen Ihnen Ihrer Mit zu bringen ist.

	Personen	Pfennig
Der Jeniczaren mit seinen Lagern	40	
Der Zolmaister	13	11
Lanzer Vekil Aga	8	8
Mazgsall	5	6
Abdur Rahman efendi	4	2
Obers Cammerer Hasan Aga	5	4
Der Cammerer Mehmet Aga	6	5
Hallmaister	3	3
Küchelmaister	6	5
Trunkhüter	5	4
Culio efendi	2	3
Lückermaister	6	4
Der Cammerer Raban Aga	4	6
Der Cammerer Ibrahim Aga	4	3
Cammerer Eves Aga	4	4
Küchenmaister Mustafa Agan	3	2

1191

2

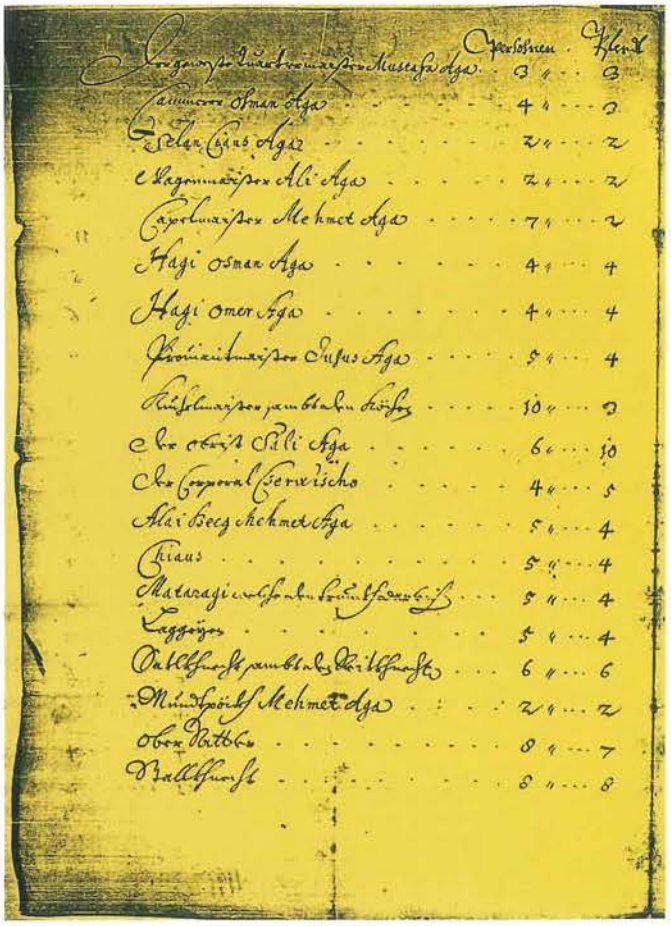

	Personen	Pfennig
Der Quartiermaister Mustafa Aga	3	3
Cammerer Osman Aga	4	3
Selar Ciaus Aga	2	2
Magenmaister Ali Aga	2	2
Capellmaister Mehmet Aga	7	2
Hagi Osman Aga	4	4
Hagi Omer Aga	4	4
Grenzenmaister Jusus Aga	5	4
Küchelmaister jambolu Bürsz	10	3
Der obers Ali Aga	6	10
Der Corporal Cerevischo	4	5
Alai Beeg Mehmet Aga	5	4
Ciaus	5	4
Mataragi welche den Brunnen [illegible]	5	4
Laggeyer	5	4
Pallhuerst jambolu Pallhuerst	6	6
Mundschenk Mehmet Aga	2	2
Ober Pallbe	8	7
Pallhuerst	8	8

3a

Belgeler

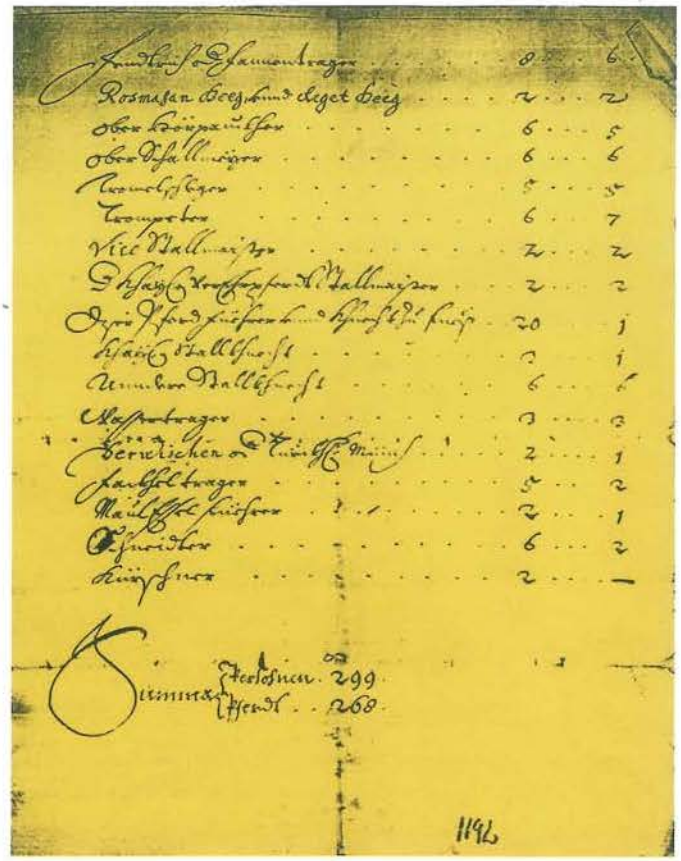

Fähnrich & Fahnenträger	8	6
Rossmeister Beez und deget Beez	2	2
Ober Kräuterüßer	5	5
Ober Stallmeister	6	6
Reutelschläger	5	5
Trompeter	6	7
Vice Stallmeister	2	2
Schaff Knecht der Stallmeister	2	2
Drei Pferd Führer & Schmied Knecht	20	1
Hofrat Stallknecht	2	1
Anmacher Stallknecht	6	6
Mastträger	3	3
Berreichen der Kürißen	2	1
Fahnenträger	5	2
Maulschellen Führer	2	1
Schneider	6	2
Küßner	2	—

Summa: Personen 299, Pferd 268

1196

3b

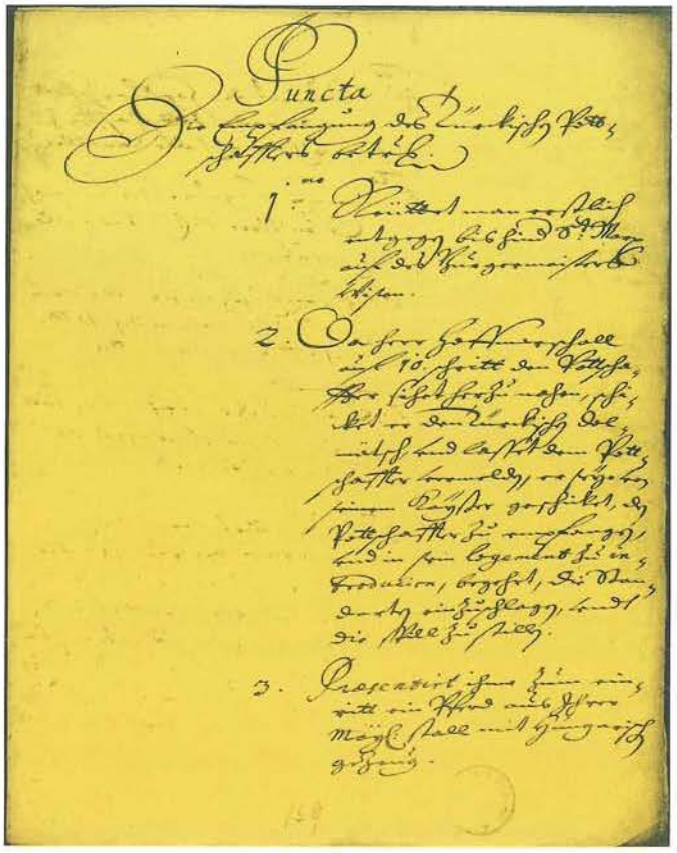

Puncta

Die Empfängnus des Türkischen Pottschafters betreffend

1.mo Erstlich ist von erstlich ankommen bis 6 Stund vor Mitternacht der Burgermeister bei ihnen.

2. Darauf der Hofmeister sambt 10 Pferden den Pottschafter sich hat holen lassen, sich bei den Türkischen Oratoribus und Pottschafter bei ihnen angemeldet, und ihnen ein Pferd geschickt, der Pottschafter sich empfangen, und in sein Logement zu ihnen introduciert, begleitet, die Thür hinein eingeschlossen, und die Wache zu stehen.

3. Prosecutio ist zum ersten ritt ein Pferd mit 6 Pferden mit Maul Esel und hungarischen Geschirr.

4

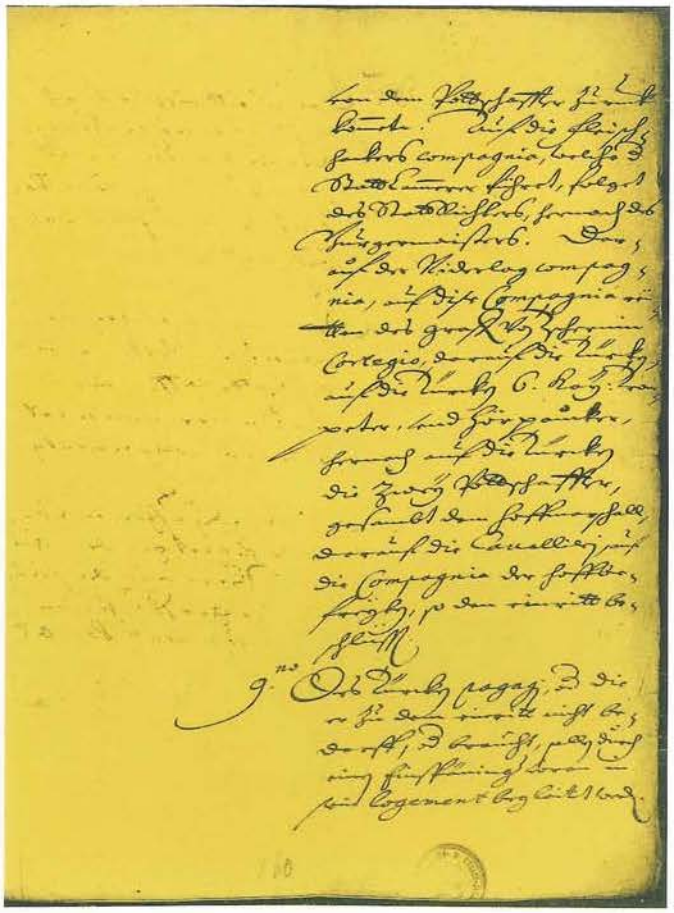

von dem Pottschafter zu Fuß kommt. Auf die Fußgarde compagnia, welche 3 Mann stark ist, folgt der Mattschloß, darnach der Burgermeister. Darauf der Niederlag compagnia, auf diese Compagnia ein Theil des großen Schweizer Cortegio, darauf die Türken auf die Türken C. Kay. Trompeter, und Hörpäuker, darauf die Türken die zwey Pottschafter, darauf den Hofmeister, darauf die Cavallerie, auf die Compagnia der Hofleute, folgt, so den ein ritt beschließt.

9.no Der Türken pagen, so die er zu den ersten ritt bestellt, der erste, der Kaiserl. Pferd, mit einer Fußdecken, und Logement Zeichen.

5

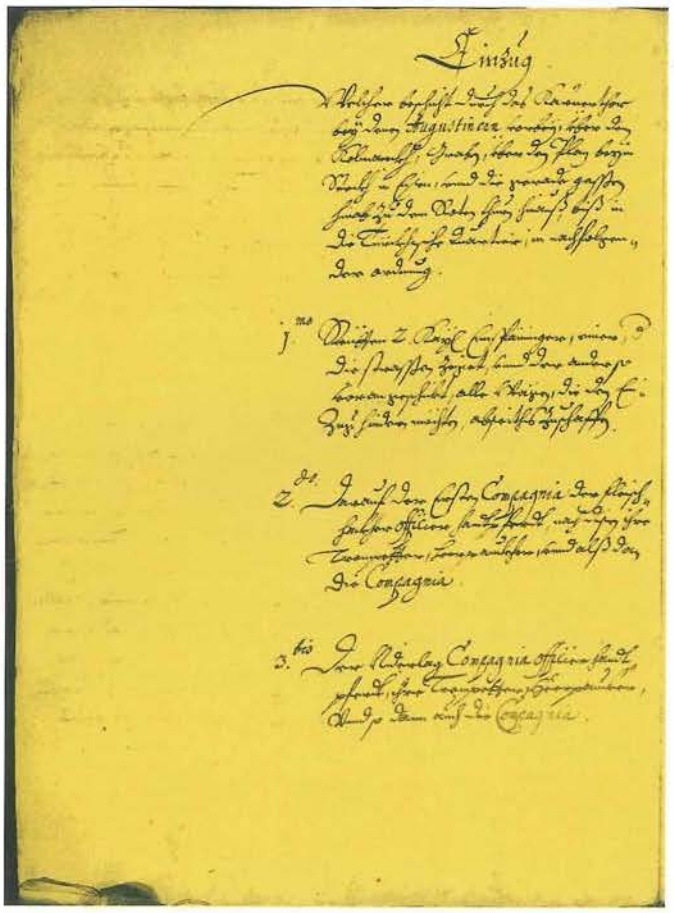

Einzug

Welcher anfängt nach der Türken Ankunft in den Augustiner Kloster, ihre Logement, Stuben, Ställe, Kräuter, und die gewaltige gasser hinaus zu den Türken hinein, bis in die Kirchen, in nachfolgender Ordnung.

1.mo Marschiert zu Fuß ein Pfeifer, einer, die Trommel schlägt, und der andere bläset, alle Stück, die ihr E. Kay. führen mitten, abscheulich schießen.

2.do Darauf der Cesar Compagnia der Fußgarde Officier, Fähnrich, nach ihrer Trommeter, Fähnrich, und also der Compagnia.

3.tio Der Niederlag Compagnia Officier, Fähnrich, ihre Trommeter, Fähnrich, also der Compagnia.

6a

Belgeler

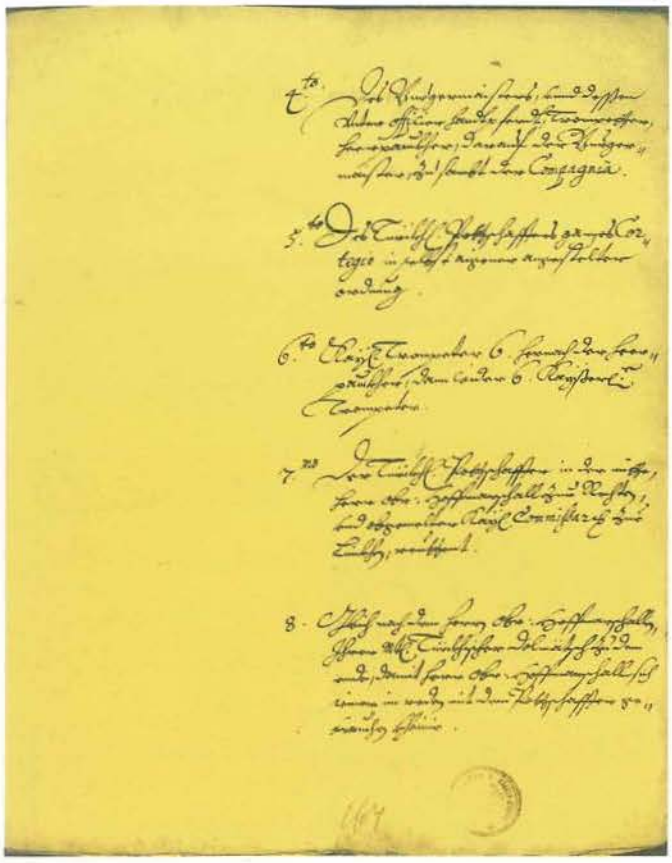

6b

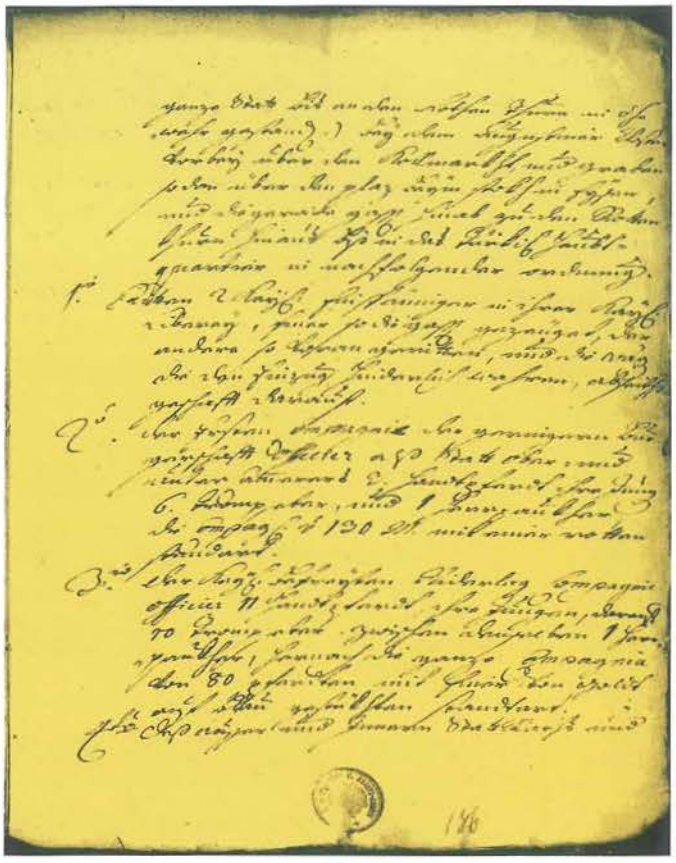

7a

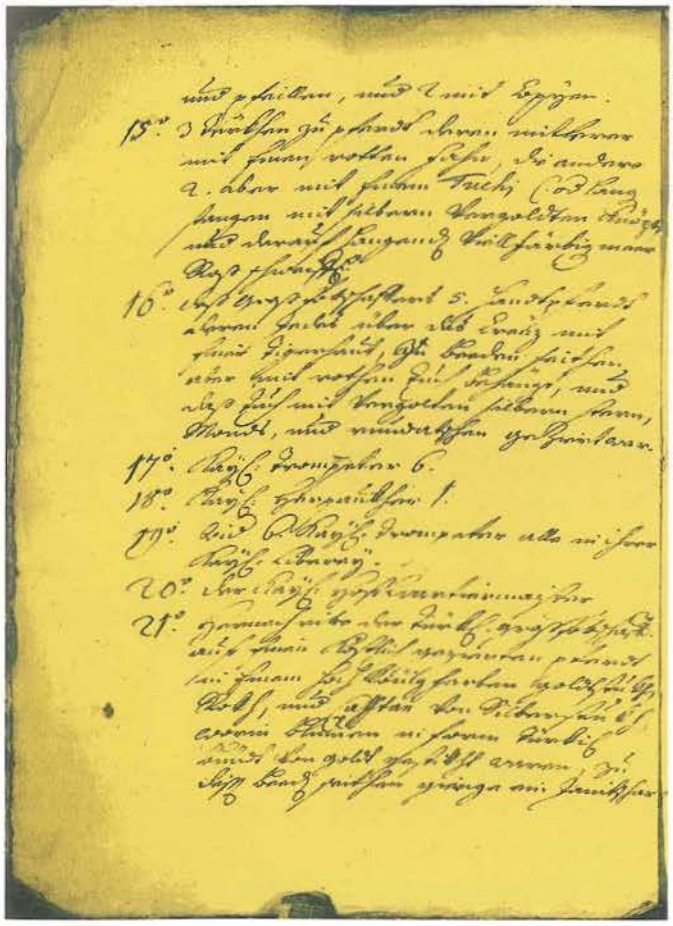

7b

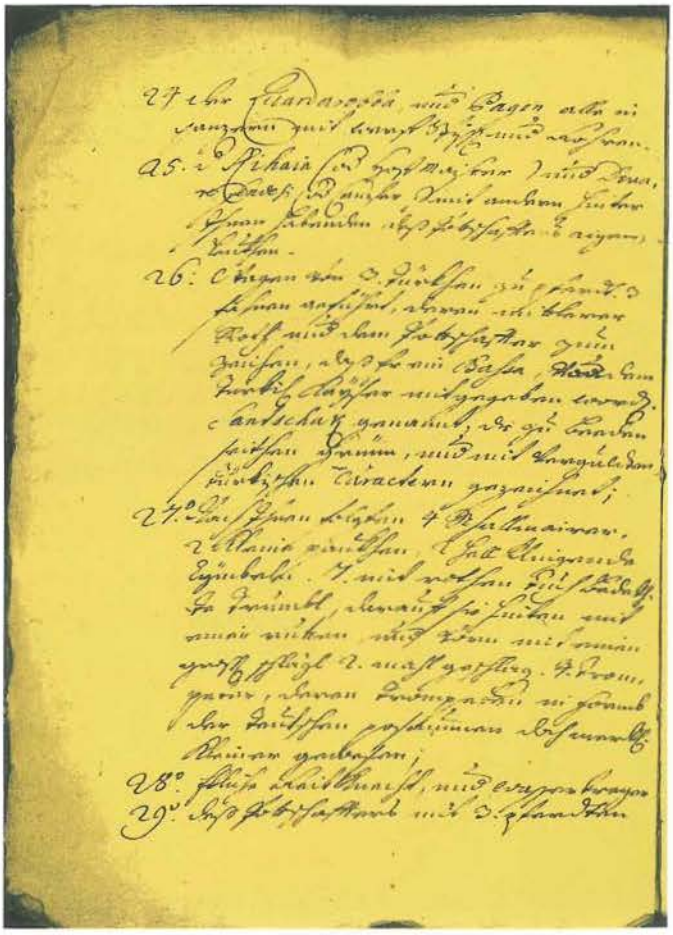

8

Belgeler

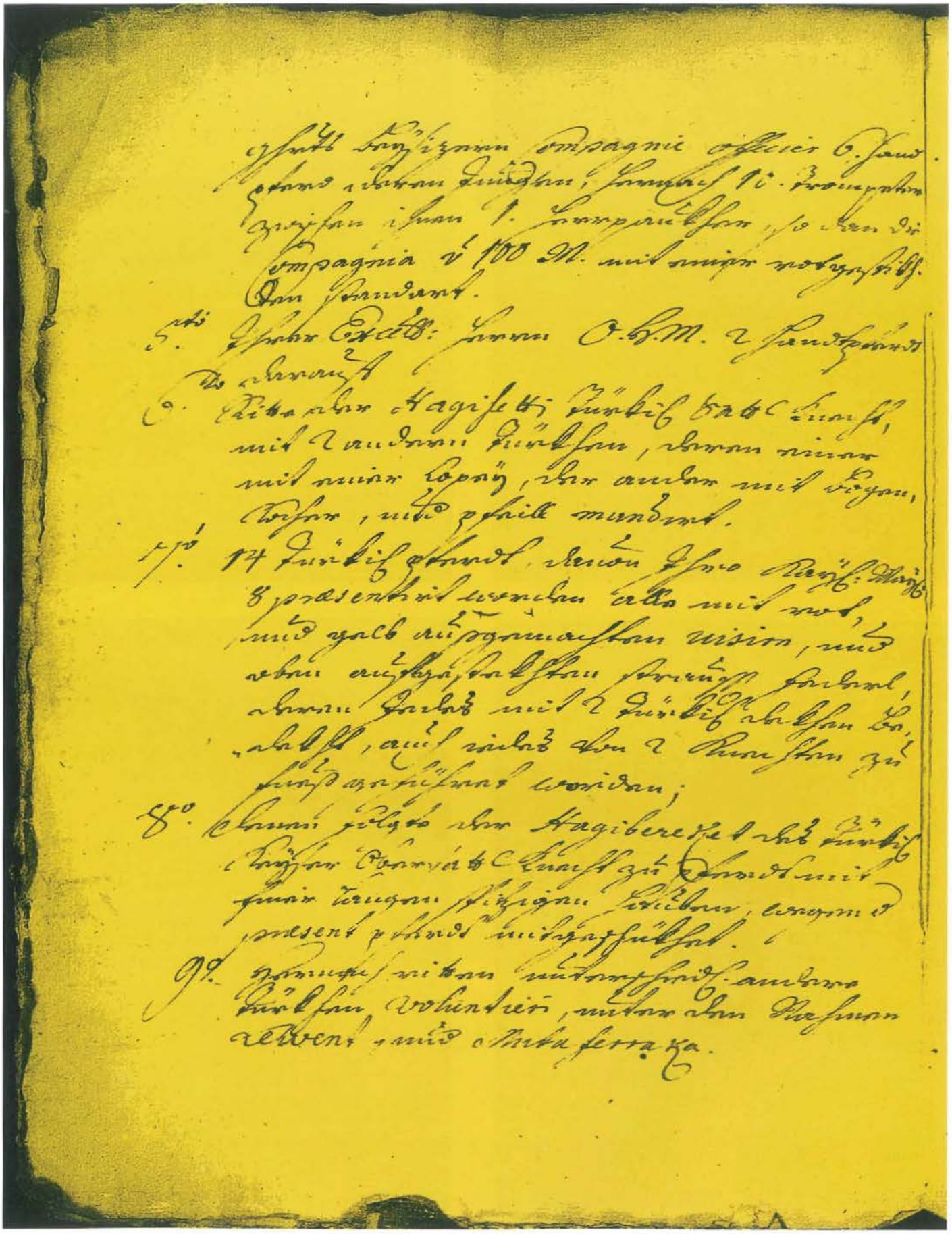

ghrts beysizern Compagnie officier 6. Hand
pferd deren Jungen, hernach 10. Trompeter
zwischen ihnen 1. Herrpaukher, so dan die
Compagnia v. 100 M. mit einer rotgestickh-
ten Standart.

5.to Ihrer Excell: Herrn O.H.M. 2 Handtpferdt
darauf

6.to Ritte der Hagifetti Türkisch Sattl Knecht,
mit 2 andern Türkhen, deren einer
mit einer Lopey, der ander mit Bogen,
Kocher, und pfeill mundirt.

7.o 14 Türkisch pferdt, davon Ihro Kayl: Mayt:
8 praesentirt worden alle mit rot,
und gelb ausgemachten uisirn, und
oben aufgestekhten strauss federl,
deren jedes mit 2 Türkisch dekhen be-
dekht, auch jedes von 2 Knechten zu
fuss geführet worden;

8.o Denen folgte der Hagibereket des Türkisch
Keyser Obersattl Knecht zu pferdt mit
einer langen spitzigen Hauben, wegen d
praesent pferdt mitgeschükhet.

9.o Hernach ritten unterschiedl. andere
Türkhen, Volontieri, unter den Nahmen
Lewent, und Mutaferraka.